

- लेखांतर्गत खर्च आणि विविध उत्पादन घटकांच्या पुरवठादारांमध्ये उद्योजकाने केलेल्या भांडवल गुंतवणुकीचा सामान्य परतावा यांचा समावेश होतो.

लेखा खर्चात

आर्थिक खर्चात

मूळ खर्चात

प्रवाही खर्चात

- म्हणजे ती सर्व आर्थिक देयके जी उद्योगसंस्थेला संसाधनांच्या पुरवठादारांना द्यावी लागतात.

लेखा खर्च

आर्थिक खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

- उघड खर्च आणि गर्भित खर्च या दोघांमध्ये मोडतो.

लेखा खर्च

आर्थिक खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

- म्हणजे उद्योजकाने विविध उत्पादन घटकांच्या पुरवठादारांना केलेली रोकड देयके होय.

लेखा खर्च

आर्थिक खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

• जे घटक नियुक्त्याच्या स्वतःच्या ताब्यात असतात आणि तो स्वतःच पुरवठादार असतो, अशा घटकांबाबत
खर्च उत्पन्न होतो.

लेखा खर्च

आर्थिक खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

• निकोलसन यांच्या मतानुसार, "..... म्हणजे प्रवाही खर्च, मूळ खर्च, विमूल्यन आणि इतर पुस्तपालन नोंदी,"

आर्थिक खर्च

लेखा खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

• असे खर्च असतात ज्यात बाहेर करावयाच्या तात्काळ देयकांचा समावेश असतो.

प्रवाही खर्च

आर्थिक खर्च

लेखा खर्च

मूळ खर्च

• म्हणजे असा खर्च ठरावीक साहित्य उपकरण सुरुवातीला विकत घेताना करावा लागतो.

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

आर्थिक खर्च

लेखा खर्च

- फक्त उघड खर्चाचा समावेश असतो.

लेखा खर्चात

आर्थिक खर्चात

मूळ खर्चात

प्रवाही खर्चात

- खाते पुस्तकात नोंदला जातो.

लेखा खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

आर्थिक खर्च

- लेखापाल, कंपनीचे अधिकारी आणि भागधारकांना अतिशय महत्त्वाचा असतो.

लेखा खर्च

मूळ खर्च

प्रवाही खर्च

आर्थिक खर्च

- उद्योजकाच्या स्वतःच्या संसाधनांचा खर्च म्हणजे होय.

उघड किंवा स्पष्ट खर्च

गर्भित खर्च / अंतर्भूत खर्च

यापैकी दोन्हीही

यापैकी दोन्हीही नाही

- हा खर्च उद्योगसंस्थेच्या मालकीचा असतो व तो उद्योगसंस्थेच्या स्वतःच्या उत्पादन प्रक्रियांसाठी वापरला जातो.

उघड किंवा स्पष्ट खर्च

गर्भित खर्च / अंतर्भूत खर्च

यापैकी दोन्हीही

यापैकी दोन्हीही नाही

- जमीन विकत घेण्याचा खर्च, जमिनीचे भाडे, कारखाना बांधण्याचा खर्च, स्वतःचे भांडवल, उद्योगसंस्थेच्या मजुरांचे वेतन आणि सामान्य नफा हे काही आहेत.

उघड किंवा स्पष्ट खर्च

गर्भित खर्च / अंतर्भूत खर्च

यापैकी दोन्हीही

यापैकी दोन्हीही नाही

- कच्च्या मालाचा खर्च, वेतनाचे देये, पगार, प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष खर्च, इत्यादी.....

खाजगी खर्च

सामाजिक खर्च

मूळ खर्च

बदली खर्च

- यांच्या मतानुसार, "उद्योगसंस्थेने किंवा वैयक्तिक उत्पादकाने घेतलेल्या निर्णयांमुळे केला गेलेला खर्च म्हणजे खाजगी खर्च होय."

मिलर

लेफ्टवीच

जे. एल. हॅनसन

प्रा. केन्स

- यांच्या म्हणण्यानुसार "गर्भित खर्च म्हणजे स्वतःच्या मालकीचा आणि स्वयंरोजगारीत संसाधनांचा खर्च होय."

लेफ्टवीच

जे. एल. हॅनसन

मिलर

प्रा. केन्स

- यांच्या म्हणण्यानुसार "जे खर्च उद्योगसंस्था बाहेरच्या वस्तू आणि सेवा पुरवठादारांवर देय स्वरूपात करते त्यांना उघड खर्च म्हणतात."

मिलर

लेफ्टवीच

जे. एल. हॅनसन

प्रा. केन्स

• जे खर्च इतरांना देय करावे लागतात त्यांना म्हणतात.

उघड किंवा स्पष्ट खर्च

गर्भित खर्च / अंतर्भूत खर्च

यापैकी दोन्हीही

यापैकी दोन्हीही नाही

• एकूण धन खर्चाचे प्रकार आढळतात .

दोन

तीन

चार

पाच

• यांच्या मतानुसार, "एका ठरावीक प्रमाणात उत्पादित केलेल्या वस्तूचा धन खर्च म्हणजे त्या वस्तूच्या उत्पादनात वापरलेल्या उत्पादन घटकांना आणि उत्पादन घटकाव्यतिरिक्त इतर संसाधनांना अदा केलेली एकूण सर्व देयके होय"

जे. एल. हॅनसन

लेफ्टवीच

मिलर

सॅम्युएलसन

• धन खर्च

सर्व प्रकारच्या कच्च्या मालाची किंमत

मजुरांना दिलेले वेतन आणि पगार

भांडवल, भाडे आणि इतर व्यापारी खर्चावरील व्याज

यापैकी नाही

• खर्चाची ही संकल्पना अतिशय महत्त्वाची आहे कारण उत्पादनाचा खर्च उद्योगसंस्थेचे उत्पादन निर्धारित करते.

धन खर्च

खाजगी खर्च

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

• वस्तूच्या प्रमाणात वापरलेल्या उत्पादन घटकांना अदा केलेली बाजार किंमत समाविष्ट करून एका वस्तूचा मोजला जातो.

सामाजिक खर्च

धन खर्च

खाजगी खर्च

बदली खर्च

• यंत्रणेवर आणि उपकरणांवर तसेच विद्युत, इंधन, माल वाहतूक, इत्यादींवर केलेल्या खर्चाचा देखील समावेश असतो.

धन खर्चात

सामाजिक खर्च

खाजगी खर्चात

बदली खर्चात

•या खर्चांना वास्तविक खर्च किंवा निरपेक्ष खर्च किंवा थेट खर्च देखील म्हटले जाते.

उघड किंवा स्पष्ट खर्च

खाजगी खर्च

बदली खर्च

सामाजिक खर्च

• श्रमिकांचे वेतन, कच्च्या मालाची किंमत, कर्जावरचे व्याज, विमूल्यन शुल्क, इ. चा समावेश होतो.

उघड खर्चात

खाजगी खर्चात

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

• उपक्रमाने खाजगीत केलेला खर्च म्हणजे होय.

सामाजिक खर्च

खाजगी खर्च

उघड खर्चात

बदली खर्च

• हा खर्च वैयक्तिक उद्योगसंस्थेने केलेला खर्च असतो.

खाजगी खर्च

उघड खर्चात

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

- उद्योगसंस्थेसाठी सर्व वास्तविक खर्च, दोन्ही उघड आणि गर्भित खर्च हे असतात.

खाजगी खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

पुनःस्थापन खर्च

- म्हणजे एकत्रीत एकूण खाजगी खर्च आणि बाह्य खर्च.

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

- म्हणजे उद्योगसंस्थेच्या मालमतेचा गतकालीन खर्च होय.

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

- उद्योगसंस्थेची इमारत, यंत्रसामग्री इ. खर्च करताना गतकाळात दिली गेलेली किंमत म्हणजे

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

• हा लेखांतर्गत असतो.

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

मूळ खर्च

• जेव्हा गतकालीन परिस्थिती अचानक बदलणे अपेक्षित नसते तेव्हा भविष्यकालीन खर्चाचे अंदाज बांधण्यासाठी महत्त्वाची असते.

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

• जर एखादी जमीन कारखाना बांधण्यासाठी 1999 साली ₹10,000 ला विकत घेतली असेल तर त्याच जमीनीचा आजचा खर्च नोंदीमध्ये ₹1,00,000 असेल.तर तो खर्च आजचाहोय.

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

बदली खर्च

धन खर्च

- उत्पादन संस्थेची मालमत्ता विकत घेताना आजच्या दराने तिला जी किंमत द्यावी लागते तो होय.

पुनःस्थापन खर्च

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

- तेव्हाच कळू शकतो जेव्हा संस्थेच्या मालमतेच्या आजच्या बाजार किंमतीची चौकशी केली जाते.

पुनःस्थापन खर्च

मूळ खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

- जर मालमतेची किंमत वाढली नाही तर मूळ खर्च आणि पुनःस्थापन खर्च असतो.

समान

वेगळा

धन

ऋण

- खर्चाचा उपयोग व्यवसाय वाढविण्यासाठी तसेच नवा व्यवसाय सुरू करण्यासाठी लागणाऱ्या भांडवलाचा अंदाज घेण्यासाठी केला जाऊ शकतो.

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

पुनःस्थापन

बदलता खर्च

- ही संकल्पना भागधारकांना किती किंमत द्यायची हे ठरविण्यातही वापरली जाऊ शकते.

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

पुनःस्थापन

बदलता खर्च

- जर कारखाना बांधण्यासाठी 1999 साली जमीन ₹10,000 ला विकत घेतली असेल आणि त्या जागेची चालू बाजार किंमत ₹50,000 असेल तर ₹ त्या जागेचा पुनःस्थापन खर्च आहे.

50,000

60,000

70,000

80,000

- जर मालमतेची किंमत वाढली तर पुनःस्थापन खर्च मूळ खर्चापेक्षा असेल.

समान

जास्त

धन

ऋण

- व्यवस्थापकीय निर्णय खर्चाच्या आधारावर घेतले गेले पाहिजे.

पुनःस्थापन

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

बदलता खर्च

- एक अधिक उत्पादनाचा एकक तयार करण्यासाठी लागणारा अतिरिक्त खर्च म्हणजे होय.

सामाजिक खर्च

धन खर्च

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

- क्रिया कलापाच्या स्वरूपात किंवा पातळीत बदल झाल्याचा अधिक खर्च असतो.

सामाजिक खर्च

धन खर्च

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

- "उत्पादनाच्या गुणवत्तेत अथवा पातळीत किंवा क्रिया कलापाच्या स्वरूपात झालेल्या बदलामुळे आलेला एकूण खर्च म्हणजे होय."

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

• पर्यायांच्या बदलानुसार खर्च बदलू शकतात ज्यात सध्याच्या वस्तूसोबत नवीन वस्तूचे उत्पादन सुरु करणे, सध्याच्या वस्तूचे उत्पादन बंद करणे, वितरण मार्ग बदलणे, नवीन यंत्र घेणे, इत्यादींचा समावेश होतो.

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

• जर एखाद्या उद्योग व्यवसायाच्या उत्पादन अनुसूचीमध्ये 10 अतिरिक्त एकक आहेत आणि त्या एककांचा बदलता खर्च अर्थात त्यांचा वाढीव खर्च एकूण ₹100 आहे तर कोणतीही ₹..... च्या वरची किंमत संस्थेला नफा मिळवून देईल.

100

20

05

25

• सीमांत खर्च आणि वाढीव खर्च असतो.

वेगळा

सारखा

धन

ऋण

• एक एककावरून निर्धारित करता येऊ शकत नाही. त्यात स्थिर आणि बदलता दोन्ही खर्चाचा समावेश असू शकतो.

बुडीत खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

वाढीव खर्च

- म्हणजे बदलता खर्च नव्हे.

बुडीत खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

वाढीव खर्च

- व्यवसायसंस्थेमध्ये उत्पादन वाढविण्यासाठी अधिक श्रमिक कामावर घेणे, जुनी यंत्रसामग्री बदलून नवीन घेणे, वितरण व्यवस्थेत, बाजारपेठेत बदल करणे यासाठी केला गेलेला जादा खर्च म्हणजे होय.

वाढीव खर्च

बुडीत खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

- भूतकाळात केलेला खर्च म्हणजे होय.

बुडीत खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

निमग्र खर्च

- उद्योगसंस्थेने केलेल्या खर्चात गणती होते.

निमग्र खर्चाची

बुडीत खर्चाची

सामाजिक खर्चाची

धन खर्चाची

- खर्चाचा कोणत्याही मार्गाने परतावा मिळवता येऊ शकत नाही.

बुडीत

सामाजिक

धन

निमग्न

- खर्चाचा परतावा मिळवता येऊ न शकल्यामुळे चालू व्यवसायामधील गुंतवणुकीबाबत निर्णय घेण्यासाठी या खर्चाचा विचार केला जात नाही.

निमग्न

बुडीत

सामाजिक

धन

- हे न बदलणारे मूळ खर्च असतात.

बुडीत खर्च

निमग्न खर्च

सामाजिक खर्च

धन खर्च

• जर एखादे गोदाम कारखान्यासाठी घेतलेले असेल आणि हे गोदाम वापरण्यात आले नसेल, तर गोदाम बांधण्यासाठी लागणारा खर्च हा मोडला जातो.

निमग्न खर्चात

बुडीत खर्चात

सामाजिक खर्चात

धन खर्चात

• एका कालावधीतील असे खर्च असतात ज्यात काही घटक जसे यंत्र, यंत्रसंच, भांडवल, उपकरण, इ. स्थिर पुरवठ्यामध्ये असतात तर बदलत्या घटकांचे जसे श्रम, कच्चा माल, इ. चे प्रमाण बदलते असते.

अल्पकालीन खर्च

दीर्घकालीन खर्च

अल्पकालीन खर्च आणि दीर्घकालीन खर्च दोन्हीमध्ये

अल्पकालीन खर्च आणि दीर्घकालीन खर्च दोन्हीमध्ये नाही

• कौतसॉयनिस यांच्या मतानुसार, दीर्घकाळ म्हणजे असा काळ ज्यात सर्व घटक असतात.

बदलते

स्थिर

धन

ऋण

• जे खर्च एक ठरावीक कालावधीत उत्पादनाच्या सर्व घटकांमध्ये बदल करण्यास परवानगी देतात अशा खर्चांना म्हणतात.

दीर्घकालीन खर्च

अल्पकालीन खर्च

अल्पकालीन खर्च आणि दीर्घकालीन खर्च दोन्हीमध्ये

अल्पकालीन खर्च आणि दीर्घकालीन खर्च दोन्हीमध्ये नाही

- दीर्घकाळात कोणताच खर्च राहत नाही.

स्थिर

बदलता

धन

ऋण

- उद्योगसंस्था तिचे उत्पादन यंत्रसंचाच्या क्षमतेमध्ये वाढ करून वाढवू शकते तसेच संस्था नवीन कारखाना बांधू शकते, नवीन यंत्रणा विकत घेऊन उत्पादनात वाढ करू शकते.

दीर्घकाळात

अल्पकाळात

दीर्घकाळात आणि अल्पकाळात दोन्हीमध्ये

दीर्घकाळात आणि अल्पकाळात दोन्हीमध्ये नाही

- उत्पादनाच्या प्रमाणात बदल झाल्यास ज्या खर्चात बदल होत नाही त्याला म्हणतात.

स्थिर खर्च

बदलता खर्च

धन खर्च

ऋण खर्च

- "उत्पादनाच्या प्रमाणासोबत जे खर्च बदलत नाहीत त्यांना स्थिर खर्च म्हणतात.

ए. मुराद

इली

फर्ग्युसन

ब्राउनिंग

• जे खर्च उत्पादनाच्या प्रमाणानुसार बदलतात त्यांना म्हणतात.

बदलते खर्च

धन खर्च

ऋण खर्च

स्थिर खर्च

• "उत्पादनाचे प्रमाण जसे बदलते तसा बदलणारा खर्च म्हणजे बदलता खर्च होय."

इली

ए. मुराद

फर्ग्युसन

ब्राउनिंग

• जर उत्पादन कमी झाले तर बदलता खर्च होतो.

कमी

जास्त

धन

ऋण

• जर उत्पादन वाढले तर त्यासोबत बदलता खर्च

वाढतो.

कमी होतो.

धन होतो.

ऋण होतो.

• जर उत्पादन शून्य असेल तर बदलता खर्च असतो.

शून्य

जास्त

धन

ऋण

• उद्योगसंस्थेने एका वस्तूच्या उत्पादनासाठी वापरलेल्या उत्पादन घटकांचा खर्च म्हणजे होय.

सरासरी खर्च

एकूण खर्च

सीमांत खर्च

यापैकी नाही .

• अल्पकाळात, एकूण खर्चाचे प्रकार असतात.

दोन

तीन

चार

पाच

- एकूण स्थिर खर्च आणि एकूण बदलता खर्च मिळून होणारा खर्च म्हणजेच होय.

एकूण खर्च

सरासरी खर्च

सीमांत खर्च

यापैकी नाही .

- = TFC + TVC

AFC

AVC

TC

Q

- “प्रत्येक उत्पादन पातळीचा एकूण स्थिर खर्च आणि एकूण बदलता खर्च यांची बेरीज म्हणजे एकूण खर्च होय.

ब्राउनिंग

डूली

फर्ग्युसन

थॉमस

- उत्पादन वाढल्यास नेहमी वाढतो कारण जास्त उत्पादनाला जास्त निविष्टी लागतात.

एकूण खर्च
सरासरी खर्च
सीमांत खर्च
यापैकी नाही

- "उत्पादनाचा सरासरी खर्च म्हणजे प्रति एकक उत्पादनाचा एकूण खर्च होय.'

इली
फर्ग्युसन
ब्राउनिंग
थॉमस

- "एकूण खर्चाला उत्पादनाने भागल्यास मिळणारा खर्च म्हणजे सरासरी खर्च होय.'

इली
फर्ग्युसन
ब्राउनिंग
थॉमस

- उत्पादनाच्या प्रत्येक एककाला समान खर्च लागतो हे गृहीत धरून केलेला प्रति एकक उत्पादनाचा खर्च म्हणजे होय.

सीमांत खर्च
सरासरी खर्च
एकूण खर्च
यापैकी नाही

• = TC

Q

AC

AVC

AFC

TVC

• सुरुवातीला जेव्हा उत्पादन वाढते तेव्हा सरासरी खर्च असतो आणि एका ठरावीक पातळीनंतर, सरासरी खर्च वाढायला सुरुवात होते.

जास्त

कमी

धन

समान

• अल्पकाळात , सरासरी खर्च प्रकारचे असतात.

दोन

तीन

चार

पाच

• जेव्हा उत्पादन एक एककाने वाढते तेव्हा एकूण उत्पादन खर्चात झालेली वाढ म्हणजे होय.

सीमांत खर्च

सरासरी खर्च

एकूण खर्च

यापैकी नाही

- एका ठरावीक उत्पादन पातळीला उद्योगसंस्था एक अधिक एकक उत्पादन केल्यास अतिरिक्त खर्चाचे परीक्षण करते व यातून कळतो.

सरासरी खर्च

सीमांत खर्च

एकूण खर्च

यापैकी नाही

- "कोणत्याही उत्पादन पातळीला सीमांत खर्च एक अधिक किंवा कमी उत्पादनाचा एकक तयार केल्यामुळे होणारा अतिरिक्त खर्च असतो.

फर्ग्युसन

सॅम्युएलसन

थॉमस

लेफ्टवीच

- "उत्पादनाचा एक अधिक एकक तयार केल्यामुळे एकूण खर्चात झालेली भर म्हणजे सीमांत खर्च होय.'

फर्ग्युसन

सॅम्युएलसन

थॉमस

लेफ्टवीच

- उत्पादनात एक एकक बदल झाल्यास एकूण खर्चात झालेला बदल म्हणजे

सीमांत खर्च.

सरासरी स्थिर खर्च.

एकूण स्थिर खर्च.

सरासरी बदलता खर्च.

- एकूण स्थिर खर्चाला उत्पादनाच्या एकूण नगसंख्येने भागले असता मिळतो.

सरासरी खर्च

एकूण खर्च

सीमांत खर्च

एकूण उत्पादन

- = $\frac{\text{एकूण स्थिर खर्च}}{\text{एकूण उत्पादन (नगसंख्या)}}$

सरासरी स्थिर खर्च

सरासरी बदलता खर्च

एकूण बदलता खर्च

सरासरी एकूण खर्च

- एका उद्योगसंस्थेचा एकूण स्थिर खर्च ₹5000 असेल व एकूण उत्पादन 10 नगांचे असेल तर अशा वेळी सरासरी स्थिर खर्च = ₹

500

1000

1500

- एका नगाचा उत्पादन खर्च ₹5000 एवढा व उत्पादन 100 नगांचे झाले तर सरासरी स्थिर खर्च = ₹

50

100

500

1500

- एकूण बदलत्या खर्चाला उत्पादनाच्या एकूण नगसंख्येने भागले असता मिळतो.

सीमांत खर्च

सरासरी बदलता खर्च

एकूण बदलता खर्च

एकूण उत्पादन

- = एकूण बदलता खर्च

एकूण उत्पादन (नगसंख्या)

एकूण बदलता खर्च

एकूण उत्पादन

सरासरी बदलता खर्च

सीमांत खर्च

- हा प्रति एकक उत्पादनाचा खर्च असतो.

सरासरी एकूण खर्च

एकूण बदलता खर्च

एकूण उत्पादन

सरासरी बदलता खर्च

•, एकूण खर्चापेक्षा सरासरी एकूण खर्च जास्त महत्वाचा असतो.

अल्पकाळात

दीर्घकाळात

अल्पकाळात आणि दीर्घकाळात दोन्हीमध्ये

अल्पकाळात आणि दीर्घकाळात दोन्हीमध्ये नाही

• सरासरी स्थिर खर्च आणि सरासरी बदलता खर्च मिळून होतो.

सरासरी एकूण खर्च

एकूण बदलता खर्च

एकूण उत्पादन

सरासरी बदलता खर्च

• "एका ठरावीक कालखंडात एखाद्या वस्तूचे निश्चित केलेल्या किंमत पातळीला जेवढे नग विकले गेले असतील त्यापासून मिळालेली प्राप्ती म्हणजे होय.

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

सरासरी प्राप्ती

सीमांत प्राप्ती

- "..... म्हणजे एकूण नगांची विक्री केल्यामुळे उद्योगसंस्थेला होणारी प्राप्ती होय."

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

सरासरी प्राप्ती

सीमांत प्राप्ती

-= उत्पादित वस्तूंची किंमत X वस्तूंची विकलेली नगसंख्या

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

सरासरी प्राप्ती

सीमांत प्राप्ती

- समजा, लाकडी खुर्ची बनविणाऱ्या उत्पादकाने 100 खुर्च्या उत्पादित करून त्या प्रतिनग ₹ 500 किंमतीला विकल्या असता उत्पादकाची एकूण प्राप्ती किती ?

₹ 10,000

₹ 20,000

₹ 50,000

₹ 60,000

- म्हणजे उत्पादनाच्या प्रत्येक नगापासून मिळणारी प्राप्ती होय.

सरासरी प्राप्ती

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

सीमांत प्राप्ती

- व्यवसाय संस्थेने विकलेल्या वस्तूंच्या सर्व नगांपासून मिळालेल्या एकूण प्राप्तीला त्या वस्तूंच्या विकलेल्या नगसंख्येने भागले असता समजते.

सरासरी प्राप्ती

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

सीमांत प्राप्ती

- समजा, लाकडी खुर्ची बनविणाऱ्या उत्पादकाने 100 खुर्च्या उत्पादित करून त्या विकल्या असता उत्पादकाला ₹ 50,000 रुपये एकूण प्राप्ती झाली असेल तर सरासरी प्राप्ती किती असेल?

₹ 100

₹ 500

₹ 1000

₹ 2000

- उत्पादकाने एका जादा नगाची विक्री केली असता एकूण प्राप्तीत जी भर पडते तिला असे म्हणतात.

सीमांत प्राप्ती

सरासरी प्राप्ती

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

- शेवटच्या नगापासून मिळणारी प्राप्ती म्हणजेच होय.

सरासरी प्राप्ती

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

सीमांत प्राप्ती

• वस्तूच्या एकूण प्राप्तीत होणाऱ्या बदलाला वस्तूच्या विक्रीतील बदलाने भागले असता मिळते.

सीमांत प्राप्ती

सरासरी प्राप्ती

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

•..... = एकूण प्राप्तीत होणारा बदल
वस्तूच्या विकलेल्या नगसंख्येतील बदल

सीमांत प्राप्ती

सरासरी प्राप्ती

एकूण प्राप्ती

एकूण उत्पादन

• समजा, उत्पादकाला 100 खुर्च्या विकून ₹ 50,000 रुपये मिळत असतील आणि 101 खुर्च्या विकल्यानंतर 50,200 रुपये एकूण प्राप्ती झाली तर सीमांत प्राप्ती किती?

₹ 100

₹ 200

₹ 300

₹ 400

- एकूण प्राप्तीत वाढ होते तोपर्यंत वाढ करता येते.

उत्पादनात

किंमतीत

उत्पन्नात

खर्चात

- सरासरी व सीमांत प्राप्ती केव्हाही नसते.

शून्य

जास्त

धन

ऋण

- सरासरी व सीमांत प्राप्ती बिंदूतून सुरु होते.

एकाच

वेगवेगळ्या

आरंभ

यापैकी नाही

- बाजार म्हणजे असे ठिकाण की जेथे एकत्र येऊन वस्तूंची खरेदी आणि विक्री करतात.

फक्त ग्राहक

फक्त विक्रेते

ग्राहक व विक्रेते

यापैकी नाही

- म्हणजे अशी बाजारपेठ की ज्या बाजारपेठेत कोणताही विक्रेता किंवा ग्राहक वस्तूंच्या किंमतीवर प्रभाव पाडू शकत नाही.

पूर्ण स्पर्धा

अपूर्ण स्पर्धा

मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा

मक्तेदारी स्पर्धा

- "पूर्ण स्पर्धा त्याच परिस्थितीत असते की जेव्हा प्रत्येक उत्पादकाची उत्पादनासाठी असलेली मागणी परिपूर्ण लवचिक असते. तसेच सर्व ग्राहक, स्पर्धक-विक्रेत्यामध्ये निवड करण्याच्या दृष्टीने समान असतात व ज्यामुळे बाजार परिपूर्ण होत असतो".

श्रीमती जॉन रॉबिन्सन

प्रा. एडवर्ड चेंबरलीन

प्रा. श्राफा

प्रा. चेंबरलीन

- पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारात विक्रेते हे असतात.

असंख्य

एक

दोन

तीन

- पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारात ग्राहकांची संख्या असते.

जास्त

कमी

समान

धन

• सनातनवादी विचारवंतानी पर्यंत मूल्यनिश्चितीसाठी पूर्ण स्पर्धा व मक्तेदारी या दोन प्रारुपांचा वापर केला.

1910

1920

1930

1940

• नवीन प्रारुपाच्या दिशेने प्रथम विचार प्रा. श्राफा यांनी *Economica* या मासिकात मध्ये मांडले.

1926

1927

1928

1929

• मध्ये प्रा. एडवर्ड चेंबरलीन यांनी 'The Theory of Monopolistic Competition' व सौ. जोन रॉबिन्सन यांनी 'The Economics of Imperfect Competition', ह्या ग्रंथामध्ये अनुक्रमे मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा आणि अपूर्णस्पर्धा या संकल्पना मांडल्या.

1930

1931

1932

1933

- “प्रत्यक्ष व्यवहारात मक्तेदारी आणि पूर्ण स्पर्धा यांची वैशिष्ट्ये एकत्र आढळून येणारी बाजारपेठ म्हणजे मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा होय”.

प्रा. चेंबरलीन

प्रा. लिप्से

प्रा. श्राफा

प्रा. नॉक

- “ मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेचा बाजार म्हणजे असा बाजार की, ज्यात अनेक उत्पादन संघटना परस्परांना पर्यायी ठरणाऱ्या व एक सारख्या दिसणाऱ्या परंतु प्रत्यक्षात एक नसणाऱ्या वस्तूचे उत्पादन करत असतात”.

प्रा. चेंबरलीन

प्रा. लिप्से

प्रा. श्राफा

प्रा. नॉक

- “ज्या बाजारात अनेक उद्योग संस्था जवळच्या पर्याय ठरणाऱ्या वस्तूची निर्मिती करत असतात आणि दुसऱ्या उद्योग संस्थांना तशाच प्रकारच्या वस्तू तयार करून बाजारात प्रवेश करण्याचे स्वातंत्र्य असते अशी बाजारपेठ म्हणजे मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेची बाजारपेठ होय”.

प्रा. चेंबरलीन

प्रा. लिप्से

प्रा. श्राफा

प्रा. नॉक

- मक्तेदारीयुक्त बाजारपेठेत विक्रेत्याची संख्या ही खूप जास्त असली तरी ती पूर्ण स्पर्धे इतकी मोठी नसते.

चूक

बरोबर

• मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेच्या बाजारपेठेत ग्राहकांची संख्या असते.

प्रचंड

एक

दोन

तीन

• मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेत वाहतूक खर्चाचा विचार केला आहे.

चूक

बरोबर

• मक्तेदारीला इंग्रजीत असे म्हणतात.

Monopoly

Duopoly

Perfect competition

यापैकी नाही

• Mono म्हणजे

एक

दोन

तीन

चार

•Poly म्हणजे

विक्रेता

ग्राहक

उत्पादन

उत्पादक

• या बाजारपेठेत एकाच विक्रेत्याचा वस्तूच्या पुरवठ्यावर पूर्ण अधिकार असतो.

मक्तेदारीयुक्त

मक्तेदारी

पूर्ण स्पर्धा

अपूर्ण स्पर्धा

• एकाधिकार असेही म्हणतात.

मक्तेदारीला

पूर्ण स्पर्धाला

अपूर्ण स्पर्धाला

मक्तेदारीयुक्त स्पर्धाला

• "बाजारात पर्यायी वस्तूंचा अभाव असलेली अवस्था म्हणजे मक्तेदारी होय".

प्रा. चेंबरलीन

प्रा. लर्नर

प्रा. लिप्से

प्रा. नाँक

• “ज्याच्या वस्तूंच्या मागणीचा वक्र खाली येणारा असतो असा उत्पादक विक्रेता म्हणजे मक्तेदारी होय”.

प्रा. चेंबरलीन

प्रा. लर्नर

प्रा. लिप्से

प्रा. नाँक

• “पूर्ण स्पर्धेच्या विरुद्ध टोकाला असणारा बाजाराचा प्रकार म्हणजे मक्तेदारी होय आणि जेव्हा संपूर्ण उद्योग एका उत्पादकाच्या हातात असतो तेव्हा ती निर्माण होते”.

प्रा. लिप्से

प्रा. चेंबरलीन

प्रा. लर्नर

प्रा. नाँक